ÖĞREN · 4. Sınıf · Sosyal Bilgiler

Etkin Vatandaşlık

Haklarımız, sorumluluklarımız, okul etkinlikleri, bağımsızlık ve egemenlik

Bu ünitede neler öğreneceğiz?

- ✓ Hak, özgürlük ve sorumluluk arasındaki farkı
- ✓ Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni ve temel çocuk haklarını
- ✓ Kendimize, ailemize, okula, topluma, ülkemize ve doğaya karşı sorumluluklarımızı
- ✓ Okuldaki eğitsel ve sosyal etkinlikleri, kulüpleri
- ✓ Özgürlük, bağımsızlık ve egemenlik kavramlarını
- ✓ TBMM'nin açılışını, Cumhuriyet'in ilanını ve 15 Temmuz'u

👨‍👩‍👧 **Büyüklerimize not:** Çocuğunuzla evdeki sorumluluklarını birlikte belirleyin (odasını toplamak, sofraya yardım etmek, çantasını hazırlamak) ve bunları bir çizelgeye yazın. Her çocuğun kendisine zarar verilmemesi hakkı olduğunu, kötü bir durumda size, öğretmenine ya da ALO 183 hattına söyleyebileceğini birlikte konuşun.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

⚖️ Hak, Özgürlük ve Sorumluluk

🏫

Hak

Kanunlarla herkese tanınan yetkilerdir. Örnek: eğitim almak, sağlık hizmetinden yararlanmak, yaşamak.

🕊️

Özgürlük

Kimsenin baskısı altında kalmadan kendi kararımızı verebilmektir. Örnek: düşüncemizi söylemek, istediğimiz kulübe katılmak.

✅

Sorumluluk

Yapmamız gereken görevleri zamanında yerine getirmek ve aldığımız kararların sonuçlarına katlanmaktır. Örnek: ödevimizi yapmak.

👨‍👩‍👧 **Büyüklerimize not:** Bütün insanlar özgür ve eşit haklarla doğar. Ama özgürlük sınırsız değildir: **Benim özgürlüğüm, başkasının hakkının başladığı yerde biter.** Şarkı söylemek özgürlüğümüzdür ama hastanede, kütüphanede ya da otobüste yüksek sesle şarkı söyleyerek başkalarını rahatsız edemeyiz.

🧒 Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocukların haklarını korumak için **Birleşmiş Milletler (BM)**, **20 Kasım 1989**'da **Çocuk Haklarına Dair Sözleşme**'yi kabul etti. Türkiye sözleşmeyi 1990'da imzaladı; sözleşme ülkemizde 1995'te yürürlüğe girdi. Her yıl **20 Kasım**, **Dünya Çocuk Hakları Günü** olarak kutlanır.

Sözleşmeye göre **18 yaşına kadar herkes çocuktur**. Bu haklar dil, din, ırk, cinsiyet, engellilik ya da zenginlik ayrımı yapılmadan bütün çocuklar içindir.

💡 Birleşmiş Milletler, ülkelerin barış, insan hakları ve çevre gibi konularda birlikte çalışmak için 1945'te kurduğu örgüttür. Türkiye dahil 193 ülke üyedir.

✏️ Haydi deneyelim — Hak mı, sorumluluk mu? Daire içine al.

🏫

hak

sorumluluk

🛏️

hak

sorumluluk

⌨️

hak

sorumluluk

🧹

hak

sorumluluk

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🧸 Temel Çocuk Haklarımız

❤️ Yaşama hakkı
En temel hakkımızdır.

🪪 İsim ve vatandaşlık hakkı
Her çocuğun bir adı ve vatandaşlığı olur.

👨‍👩‍👧 Ailesiyle yaşama hakkı
Çocuk ailesinden zorla ayrılmaz.

🏫 Eğitim hakkı
Her çocuk okula gider.

🏥 Sağlık hakkı
Hastalanınca tedavi olur, aşı olur.

🍞 Beslenme ve barınma
Yeterli besin, temiz su ve güvenli bir ev

🗣️ Düşüncesini söyleme hakkı
Saygılı bir dille fikrini söyler.

📚 Bilgi edinme hakkı
Kitaptan, yayından bilgi alır.

🪁 Oyun ve dinlenme hakkı
Oynamaya, dinlenmeye zamanı olur.

🔒 Özel hayatına saygı
Eşyası, mektubu, sırları korunur.

🛡️ Kötü muameleden korunma
Kimse ona şiddet uygulayamaz, zarar veremez.

🚸 Ekonomik sömürüden korunma
Okulunu ve sağlığını engelleyen işlerde çalıştırılamaz.

🛡️ Haklarımızı Kim Korur?

👨‍👩‍👧	**Ailemiz**	Çocuklarının haklarını korumak öncelikle anne ve babanın görevidir.
🏛️	**Devlet**	Aile koruyamazsa ya da çocuğa zarar verirse devlet çocuğu korumak zorundadır.
🙋	**Kendimiz**	Haklarımızı bilmeliyiz. Haklarını bilmeyen çocuklar haksızlığa daha kolay uğrar.
📞	**Yardım**	Bir çocuğa kötü davranılıyorsa güvendiğimiz bir büyüğümüze, öğretmenimize söyleriz. ALO 183 ve 112 aranabilir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

✅ Sorumluluklarımız

Her hakkın yanında sorumluluklar da vardır. Sorumluluk duygusunu ilk olarak **ailemizde** öğreniriz. Yaşımız büyüdükçe sorumluluklarımız da artar.

Örnek: Kedi beslemek özgürlüğümüzdür. Ama onu beslemek, temizliğiyle ve sağlığıyla ilgilenmek de sorumluluğumuzdur. Bunları yapamayacaksak kedi beslememeliyiz.

🤝 Kime Karşı Sorumluyuz?

🧒 Kendimize
temiz ve bakımlı olmak, dengeli beslenmek, yeterince uyumak, sözümü tutmak

👨‍👩‍👧 Ailemize
odamı toplamak, eşyaları özenle kullanmak, büyüklerime saygı göstermek, tasarruf yapmak

🏫 Okulumuza
ödevleri zamanında yapmak, çantamı akşamdan hazırlamak, kurallara uymak, okul eşyalarını korumak

👫 Topluma
komşuları rahatsız etmemek, sırada beklemek, başkalarının haklarına saygı göstermek

🇹🇷 Ülkemize
kanunlara ve trafik kurallarına uymak, kamu mallarını korumak; büyükler için vergi vermek, oy kullanmak, askerlik

🌳 Doğaya
çevreyi temiz tutmak, bitki ve hayvanları korumak, atıkları ayırmak

👨‍👩‍👧 **Büyüklerimize not:** Sorumluluklarını yerine getiren çocuğun özgüveni artar; kendi işini kendisi yapabildiğini görür, karar vermeyi öğrenir. Sorumluluk sahibi insanlara güvenilir.

✏️ Haydi deneyelim — Doğru sözcüğü daire içine al.

🎭 tiyatro · spor

♟️ satranç · müzik

🏛️ TBMM · okul

🗳️ seçim · kermes

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🏫 Okulda Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler

Topluma uyum sağlamaya ve toplumla kaynaşmaya **sosyalleşme** denir. Sosyalleşme ailede başlar, okulda devam eder.

Okulda kulüplere, yarışmalara, kampanyalara ve kermeslere katılarak arkadaşlıklar kurar, birlikte çalışmayı ve yardımlaşmayı öğreniriz. Kulüplere **ilgi ve yeteneklerimize göre** katılırız; katılmak zorunlu değildir ama çok faydalıdır.

🎨 Okul Kulüpleri

🎨 Resim	⚽ Spor	🎵 Müzik	♟️ Satranç	🎭 Tiyatro	🔬 Bilim
📚 Kütüphane	⛺ İzcilik	⛑️ İlk yardım	🦺 Sivil savunma	🐾 Hayvan dostları	🌳 Çevre

🌟 Sosyal Etkinliklerin Faydaları

🤝 Arkadaşlık ve iş birliği

- ✓ Arkadaşlık ilişkilerimiz gelişir.
- ✓ Birlikte çalışmayı ve yardımlaşmayı öğreniriz.
- ✓ Grupta demokratik kararlar alırız.

🌱 Kendimizi geliştiririz

- ✓ Yeteneklerimizi tanırız.
- ✓ Sorumluluk bilincimiz ve özgüvenimiz artar.
- ✓ Boş zamanımızı faydalı değerlendiririz.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🇹🇷 Özgürlük, Bağımsızlık, Egemenlik

Özgürlük
Bir kişinin başkasının baskısı altında kalmadan karar verip istediğini yapabilmesidir (başkasına zarar vermeden).

Bağımsızlık
Bir milletin başka bir milletin yönetimi ve etkisi altında kalmadan kendini yönetmesidir.

Egemenlik
Bir ülkeyi yönetme ve kural koyma hakkıdır. Ülkemizde **egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.**

🏛️ Egemenlik Kimin Elinde?

Osmanlı Devleti'nde
- ✓ Egemenlik padişaha aitti.
- ✓ Yönetimde son söz padişahındı.
- ✓ Halkın yönetimde söz hakkı çok azdı.

Türkiye Cumhuriyeti'nde
- ✓ Egemenlik millete aittir.
- ✓ Millet seçimlerde oy vererek milletvekillerini seçer.
- ✓ Milletvekilleri TBMM'de millet adına karar verir.
- ✓ Egemenlik hiçbir kişiye, aileye ya da gruba ait değildir.

✏️ Haydi deneyelim — Oku ve doğru cevabı daire içine al.

Kaç yaşına kadar çocuk sayılırız?

(18) (12)

Dünya Çocuk Hakları Günü?

(20 Kasım) (23 Nisan)

TBMM ne zaman açıldı?

(23 Nisan 1920) (29 Ekim 1923)

Egemenlik kime aittir?

(millete) (padişaha)

Sorumluluğu ilk nerede öğreniriz?

(ailede) (okulda)

15 Temmuz hangi gün?

(Demokrasi ve Millî Birlik) (Cumhuriyet Bayramı)

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

📜 Bağımsızlığa ve Cumhuriyet'e Giden Yol

19 Mayıs 1919	Mustafa Kemal Samsun'a çıktı; Kurtuluş Mücadelesi başladı.
22 Haziran 1919	Amasya Genelgesi: "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."
1919	Erzurum ve Sivas kongreleri toplandı.
23 Nisan 1920	Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) açıldı; egemenlik millete geçti.
30 Ağustos 1922	Başkomutanlık Meydan Muharebesi kazanıldı.
24 Temmuz 1923	Lozan Barış Antlaşması imzalandı.
29 Ekim 1923	Cumhuriyet ilan edildi; Türkiye Cumhuriyeti kuruldu.

🎉 Cumhuriyet ile Gelen Haklar

Seçme ve seçilme
Kadınlar da 1934'te milletvekili seçme ve seçilme hakkı kazandı.

Eğitim hakkı
Kız ve erkek bütün çocuklar okula gider.

Soyadı hakkı
1934'te Soyadı Kanunu çıktı.

Kanun önünde eşitlik
Herkes kanunlar önünde eşittir.

🎨 Resim köşesi — Sevdiğin bir çocuk hakkını resimle anlat.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

🗓️ Önemli Günlerimiz

🎈	**23 Nisan**	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı. TBMM'nin açılışını kutlarız; Atatürk bu bayramı çocuklara armağan etti.
🎆	**29 Ekim**	Cumhuriyet Bayramı. Cumhuriyet'in ilan edilişini kutlarız.
🇹🇷	**15 Temmuz**	Demokrasi ve Millî Birlik Günü. 2016'da bir terör örgütünün (FETÖ) darbe girişimine karşı millet egemenliğine sahip çıktı; 251 vatandaşımız şehit oldu. Ömer Halisdemir bu kahramanlardan biridir.
🧒	**20 Kasım**	Dünya Çocuk Hakları Günü

🛡️ Bağımsızlığımızı Korumak ve Etkin Vatandaş Olmak

🇹🇷

Bağımsızlığımızı korumak için

- ✓ Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına sahip çıkarız.
- ✓ Birlik ve beraberlik içinde oluruz.
- ✓ Bayrağımıza, İstiklal Marşı'mıza ve vatanımıza saygı gösteririz.
- ✓ Tarihimizi ve şehitlerimizi unutmayız.
- ✓ Bilime ve akla önem verir, millî bayramları coşkuyla kutlarız.

🙋

Etkin vatandaş

- ✓ Hak ve sorumluluklarını bilir.
- ✓ Kurallara ve kanunlara uyar.
- ✓ Çevresindeki sorunlarla ilgilenir, çözüm önerir.
- ✓ Büyükler seçimde oy kullanır, vergisini öder; alışverişte fiş ve fatura alır.
- ✓ Kamu mallarını ve doğayı korur.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026